Наталія Романенко

ЧЕРЕЗ РОЗУМІННЯ ЛАНДШАФТУ ДО ЛАНДШАФТНОГО ПРОГНОЗУ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ

Ландшафти у всьому їхньому різноманітті – суспільна цінність і спадщина. Якщо ми бажаємо успадкованими нами ландшафтами користуватись тривалий час, необхідно чітко усвідомлювати їх сутність, структуру та ієрархію, забезпечувати захист у майбутньому.

За останні десятиліття людство вийшло на якісно новий рівень впливу на навколишнє середовище загалом і на окремі ландшафти зокрема. Внаслідок активного впливу на довкілля понад 90 % території України займають антропогенні ландшафти.

Питання антропогенних ландшафтів надзвичайно важливе не тільки для досвідчених вчених, а і для учнів загальноосвітніх шкіл. Зміна ландшафтів призводить до зміни інших складових життя. Антропогенні ландшафти важливе і неминуче питання уроків географії в загальноосвітніх школах. Адже саме з шкільних років необхідно прищеплювати бережливе ставлення до навколишнього середовища.

Вивчення перетворення натуральних ландшафтів на антропогенні повинно починатися з усвідомлення поняття «ландшафти» взагалі і впливу людини на них своєю діяльністю зокрема. Подальшим кроком до вивчення питання має бути складання антропогенно-ландшафтного прогнозу. Специфіка ландшафтного прогнозу – передбачення майбутніх змін не тільки окремих компонентів або природних умов, а «образу» вже існуючих ландшафтних комплексів, особливо зародження нових, на даний час відсутніх. Ландшафтний прогноз враховує закономірності розвитку ландшафтних комплексів, аналізуючи чинники, що зумовлюють їхні безперервні зміни. Звичайно, це важка і кропітка робота, яка вимагає багато часу. Адже антропогенно-ландшафтний прогноз ускладнюється одночасно дією різних за проявами і наслідками чинників – антропогенних і натуральних. Якщо натуральні чинники діють рівномірно, то антропогенні – поштовхами, локально та нерівномірно. Разом з тим, антропогенно-ландшафтне прогнозування полегшує існуючими прогнозами розвиток виробництв і господарства окремих регіонів. Це дає можливість визначити попередньо райони розвитку тих чи інших ландшафтних комплексів. Всі ці зміни учні можуть відображати на прогнозних ландшафтних картах. Можна також складати попередні прогнози майбутніх змін, а потім порівнювати їх з існуючими.

Одним з невід’ємних складових під час вивчення антропогенних ландшафтів є створення проблемних ситуацій, що викликає в учнів інтелектуальне утруднення. Його подолання вимагає пошуку нових знань і способів дій, спрямованих на вирішення проблемних ситуацій, принципової переоцінки неповних та суперечливих можливостей.

Отже, питання вивчення антропогенних ландшафтів на уроках

географії є досить складним. Це повязано із специфікою самого питання антропогенних ландшафтів, неоднозначністю тлумачення і технологій цих ландшафтів. Але, вивчаючи тему змін ландшафтів на заняттях з географії, можна проводити досить цікаві і пізнавальні уроки.

Враховуючи обмеженість можливостей шкільної програми з географії та з метою залучення учнів до дослідницької роботи, питання антропогенно-ландшафтного прогнозування доцільно розглядати на засіданнях гуртків та секціях МАН.

Список використаних джерел:

1. Баландин Р. К. Природа и цивилизация / Р. К. Баландин, Л. Г. Бондарев. – М.: Мисль, 1988.
2. Географічна енциклопедія України: В 3-х т. / Ред. кол.: О. М. Маринич (відп. ред.) та ін. – К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1989–1993.
3. Гродзинський М. Д. Пізнання ландшафту: місце і простір: Монографія. У 2-х т / М. Д. Гродзинський. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. – Т. 2. – 503 с.
4. Денисик Г. І. Антропогенні ландшафти Правобережної України: Монографія / Г. І. Денисик. – Вінниця: Артат, 1998. – 299 с.
5. Ландшафт: 8 кл. Складна тема / Упоряд. Н. Муніч. – К.: Ред. загальнопед. газ, 2005. – 128 с. – (Б-ка «Пік. світу»).